

Kniha Přísloví

Kniha Přísloví měla vždy zvláštní postavení mezi jednotlivými spisy Starého zákona. Nevyskytují se v ní žádné odkazy na velké skutky spásy, nebo na smlouvu. Rovněž zmínek o Bohu zde není mnoho. Ale přesto je něčím, co přitahuje její čtenáře – tato kniha poskytuje Bohem inspirovanou pomoc v poznávání člověka a jeho chování.

Autorství

Tato kniha je souborem textů od různých autorů, kteří žili v různých časových obdobích. Velká část knihy je spojována se jménem Šalomounovým (viz 1Král 4,32), ale on určitě nebyl tím jediným, jehož výroky či moudrost v této knize nalézáme. Mezi další „auty“ patří Agúr, Lemúel, anonymní „moudří“ (snad mudrci u královského dvora), dále pak „muži Chizkijášovi“ (mimochodem raně židovská tradice jim připisuje autorství celé knihy – *Baba batra 15a*). Otázkou je, jestli je opravdu pro nás nutné a podstatné, kdo vlastně tu či onu knihu Bible napsal, když víme, že „všeliké písmo od Boha jest vdechnuté“.

Doba vzniku

Poněvadž se jedná o sbírku, vznikala kniha po dlouhou dobu. Přesněji lze určit jen část připisovanou králi Šalomounovi (10 st. př. Kr.) a redakční činnost Chizkijášových mužů (cca 700 př. Kr.).

Literární struktura

Na první pohled lze vidět rozdíl mezi Příslovím 1-9 a 10-31. První část je pojednáním o moudrosti, druhá část se skládá z krátkých přísloví. Vztah těchto dvou částí je dobré neustále mít na paměti.

Osnova knihy:

Vstupní slovo – **1,1-7**

Rozsáhlé promluvy o moudrosti – **1,8-9,18**

Přísloví Šalomounova – **10,1-22,16; 25,1-29,27**

Slova moudrých – **22,17-24,34**

Slova Agúrova – **30**

Slova krále Lemúela – **31,1-9**

Chvála ženy statečné – **31,10-31**

Poselství

Kniha Přísloví zprostředkovává moudrost prostým i vzdělaným. Zdá se, že posluchači v první řadě měli být především mladí lidé, kterým měla poskytovat určitá vodítka a položit základy při hledání cesty reálným životem. Předpokladem veškeré moudrosti je však **bázeň před Hospodinem**. A toto je zdůrazněno právě hned v první části knihy, ve vstupním slovu. Kniha tedy naznačuje, že vztah k Hospodinu předchází etiku. Bez tohoto teologického aspektu by kniha byla jen sbírkou určitých krátkých, výstižných výroků, praktických, moudrých rad nebo postřehů ze života, které lze najít i v písemnictví okolních národů. Jen z pohledu kapitol 1 až 9 dostávají přísloví svou hlubší, teologickou hodnotu. Posluchač či čtenář tak stojí před rozhodnutím – bude se v životě chovat moudře nebo pošetile, bude prožívat život zodpovědně a aktivně, nebo se vydá stezkou pohodlnosti a lenosti, bude dbát nařízení a rad svého O/otce, nebo se vydá radám a namlouvání ženy smilné? Nechá se ovládat pýchou a marnivostí, nebo pokorou a obětavostí? Nakloní svého ucha a přidrží se rad paní Moudrosti nebo paní Tuposti?

Mnozí křesťané používají Přísloví jako sbírku „hesel“, která jsou snadno zapamatovatelná a vedou ke správnému a zbožnému chování. To může být pravda, ale je zapotřebí se vyhnout dvěma nebezpečím: 1) tendenci přísloví zabsolutizovat; 2) vytrhávání přísloví z kontextu a jejich abstraktní čtení.

Abychom přísloví nezabsolutizovali, je třeba jednotlivá přísloví vykládat a aplikovat s ohledem na bezprostřední kontext i učení celé Bible. Nejsou to Boží zaslíbení platná zde a nyní, nýbrž pozorování, která potvrdí čas (např. Př 14,26 v porovnání s příběhem knihy Job). Některá přísloví je navíc nutno aplikovat jen za určitých okolností a jen moudrý člověk zná situaci, kdy se zrovna hodí (např. 26,4.5).

Druhé nebezpečí spočívá ve vytrhávání jednotlivých přísloví z jejich kanonického prostředí. Mějme na paměti vztah Přísloví 1-9 a 10-31, abychom nesklouzli k výlučně moralistickému čtení, tj. příliš černobílému vnímání. Život na hříchem postižené zemi rovněž jako život hříšníka jsou daleko více komplikovanější, než si chceme někdy připustit a přiznat.

Přeji nám všem, abychom při studiu této knihy v tomto čtvrtletí toužili stolovat s Moudrostí, nikoli s Hloupostí.

Oto Hermann
vedoucí SŠ